

หึ่งห้อย... แมลงตัวน้อยนักส่องแสง

เชื่อว่าหลายๆ คนคงรู้จัก “หึ่งห้อย” แมลงเรืองแสงชื่อดังกันแล้วใช่ไหมคะ แต่เอ... รู้จักหึ่งห้อยกันแล้วแต่มีใครรู้เรื่องของเจ้าแมลงชนิดนี้กันบ้างหรือเปล่านั้น?

สงสัยกันหรือเปล่าว่าหึ่งห้อยเรืองแสงได้อย่างไร และหึ่งห้อยหายไปไหนหมด ทำไมตอนนี้อยู่ถึงไม่ค่อยเห็นหึ่งห้อยกันเลย... ถ้าสงสัยละก็ ตามมาดูทางนี้เลยดีกว่าค่ะ

ทั่วโลกของเรามีหึ่งห้อยอยู่ประมาณ 2,000 ชนิด ส่วนในประเทศไทยมีประมาณ 100 ชนิด แต่ชนิดจะมีรูปแบบและระยะเวลาของการสร้างแสงกะพริบต่างกัน ทำให้นักวิทยาศาสตร์สามารถจำแนกชนิดของหึ่งห้อยได้โดยวิธีการดูจากแสงด้วย แต่การดูเฉพาะแสงกะพริบก็ไม่ง่ายเข้าเหมือนจับตัวหึ่งห้อยมาศึกษาจะคะ

รู้หรือไม่ว่า ในประเทศไทย หึ่งห้อยมีชื่อเรียกหลายชื่อตามแต่ละท้องถิ่น

ลักษณะของหึ่งห้อย

หึ่งห้อยเป็นแมลงปีกแข็ง มีลำตัวทรงกระบอกยาวประมาณ 5-25 มิลลิเมตรตามแต่ชนิด

ปีกของหึ่งห้อยมี 2 ชั้น ปีกชั้นนอกมีสีดำ ขอบปีกมีสีเหลือง ส่วนปีกชั้นในจะมีลักษณะดำบาง หึ่งห้อยโตเต็มตัวแล้วจะมีปีกเสมอ แต่ตัวเมียอาจมีหรือไม่มีปีกก็ได้

(1)

หึ่งห้อยมีทั้งหมด 6 ขา ลำตัวของหึ่งห้อยเป็นปล้องสองปล้องสุดท้าย เป็นส่วนที่สำคัญมาก เพราะเป็นส่วนที่สามารถเปล่งแสงได้

(2)

แล้วอยากรู้กันไหมว่าทำไมหิ่งห้อยจึงมีแสง

ที่หิ่งห้อยมีแสงไม่ใช่เพราะหิ่งห้อยเอาหลอดไฟมาติดที่กันนะคะ
ที่จริงแล้วแสงของหิ่งห้อยเกิดจากปฏิกิริยาของสารลูซิเฟอริน
ที่อยู่ในอวัยวะทำแสงกับก๊าซออกซิเจน ซึ่งตัวเต็มวัยของหิ่งห้อยจะมี
อวัยวะทำแสงอยู่ที่ปล้องท้องด้านล่าง

แสงที่พวกเราเปล่งออกมาเป็นแสงเย็น
จับแล้วไม่ร้อนนะจ๊ะ

หิ่งห้อยใช้แสงเหล่านี้กะพริบสื่อสารกับเพศตรงข้าม
โดยตัวผู้จะเป็นฝ่ายเริ่มกะพริบแสงก่อน
เมื่อตัวเมียเห็นแล้วเกิดถูกใจก็จะส่งสัญญาณกะพริบตอบ
จากนั้นตัวผู้จึงจะบินมาหา...
บางทีตัวเมียบางตัวยังมีพฤติกรรมกินหิ่งห้อยด้วยกัน
โดยมันจะกะพริบแสงล่อให้ตัวผู้บินมาหาตัวมัน

ถิ่นที่อยู่อาศัยของหิ่งห้อย

หิ่งห้อยมักอาศัยอยู่ตาม
แหล่งน้ำสะอาดและเป็นน้ำนิ่ง
ในตอนกลางวันหิ่งห้อยจะหลบ
ซ่อนอยู่ตามพงหญ้าหรือวัชพืช
ในที่ชื้นแฉะ

ส่วนมากหิ่งห้อยชอบเกาะ
อยู่บนต้นลำพู ลำแพน โปทะเล
แสม สาครู และต้นเหียงปลาหม้อ
ด้วยเหตุนี้หิ่งห้อยจึงเป็นตัวชี้วัด
ความอุดมสมบูรณ์และสมดุล
ทางระบบนิเวศได้เป็นอย่างดี

ตัวผู้ให้แสง 2 ปล้อง

ตัวเมียให้แสง 1 ปล้อง

แสงของตัวผู้เล็สว่างกว่าตัวเมีย

อาหารของหิ่งห้อย

หนอนหิ่งห้อย กิน หอย

ตัวโตเต็มวัย กิน น้ำค้างสะอาด

ตำนานรักแห่งต้นลำพู

ในประเทศไทยมีตำนานสืบทอดกันมานาน
ว่าหิ่งห้อยคือวิญญาณของชายหนุ่มที่จุดตะเกียงโคม
ตามหาหญิงคนรักที่ชื่อนางลำพู ซึ่งจมน้ำไปในแม่น้ำ
เพราะฉะนั้นลำพูจึงเป็นต้นไม้ที่หิ่งห้อยชอบเกาะ
เนื่องจากความเชื่อที่ว่าเป็วิญญาณของคนที่รักกัน

หิ่งห้อยกำลังกินน้ำค้างบนใบลำพู (10)

น่าเหลือเชื่อแหละคะว่าหิ่งห้อยเป็นที่รู้จักกันมาไม่ต่ำกว่า 2,000 ปีแล้ว

รู้จักกันมานานจนมีความเชื่อเกี่ยวกับหิ่งห้อยตั้งหลายอย่าง เช่น

- ชาวญี่ปุ่นมีความเชื่อว่าหิ่งห้อยคือวิญญาณของคนตาย
- มาเลเซียเองก็เชื่อว่าหิ่งห้อยเป็นวิญญาณของคนตายเหมือนกัน
- ชาวอินเดียกลุ่มหนึ่งเชื่อกันว่าหิ่งห้อยคือนัยน์ตาของเทพเจ้า
- ชาวอินเดียอีกกลุ่มหนึ่งเชื่อว่าหิ่งห้อยเกิดจากความร่วมมือของพระเจ้าทั้ง 3 องค์ ที่อยากเห็นมนุษย์เลิกกินอาหารดิบและมีไฟใช้
- ส่วนชาวมาลาเยเชื่อว่า หิ่งห้อย เกิดจากเล็บมือมนุษย์

นอกจากนั้นในสมัยโบราณยังเล่ากันว่าชาวจีนและชาวบราซิล จับหิ่งห้อยมาใส่ภาชนะแทนตะเกียงให้แสงสว่างยามค่ำคืน เล่ากันว่า หิ่งห้อยโตเต็มทีเพียง 6 ตัวก็ทำให้ห้องสว่างมากพอจะอ่านหนังสือได้แล้ว

นอกจากนี้หิ่งห้อยยังเป็นสัญญาณบอกให้ชาวบ้านรู้ถึงการมาเยือนของหน้าร้อนอีกด้วย

แบบนี้ก็แสดงว่าเมื่อก่อนต้องมีหิ่งห้อยเยอะมากๆ เลยนะคะ

น่าอิจฉาจังคนสมัยก่อนจังเลย เพราะว่าเดี๋ยวนี้เริ่มหาหิ่งห้อยดูได้ยากกว่าเมื่อก่อนมาก...

ทำไมถึงเป็นแบบนี้ล่ะ?

ที่เราเจอหิ่งห้อยได้น้อยลงก็เพราะคนเราชอบทิ้งขยะลงในแหล่งน้ำทำให้น้ำเน่าเสีย และชอบทำลายต้นไม้ซึ่งเป็นที่อยู่ของหิ่งห้อยนั่นเอง พอทำแบบนี้พวกหิ่งห้อยจึงไม่มีที่อยู่ และหายไปในที่สุด

เพราะฉะนั้นถ้าเราอยากจะได้เห็นหิ่งห้อยเยอะๆ เราต้องอนุรักษ์ธรรมชาติที่สวยงาม เอาไว้ หิ่งห้อยจะได้มาอาศัยอยู่ให้พวกเราได้เห็นกันเยอะๆ นะคะ

แต่ก็เชื่อว่าตอนนี้จะไม่มีหิ้งห้อยให้ดูแล้วนะ

ในประเทศไทยของเรายังมีที่ชมหิ้งห้อยอยู่หลายที่เลยละ มาดูกันดีกว่าว่ามีที่ไหนน่าสนใจบ้าง

คลองอัมพวา
อำเภออัมพวา
จังหวัดสมุทรสงคราม

(13)

เกาะลัด
อำเภอบางคล้า
จังหวัดฉะเชิงเทรา

(11)

คลองอ่าวพร้าว
เกาะช้าง
จังหวัดตราด

(12)

คลองบางเจริญ
อำเภอเมืองชุมพร
จังหวัดชุมพร

(14)

สถานีพัฒนา
ป่าชายเลนที่ 2 (ท่าสอน)
จังหวัดจันทบุรี

(15)

คลองร้อยสาย
อำเภอเมือง
จังหวัดสุราษฎร์ธานี

(16)

แล้วอย่าลืมละ ถ้าอยากเห็นหิ้งห้อยไปอีกนานๆ ควรปฏิบัติตัวเป็นนักท่องเที่ยวที่ดี คือไม่ส่งเสียงดังรบกวนหิ้งห้อย เวลาถ่ายรูปหิ้งห้อยก็ห้ามใช้แฟลช ไม่ทิ้งขยะลงในแหล่งน้ำหรือถิ่นที่อยู่อาศัยของหิ้งห้อย หรือทำสิ่งใดที่เป็นกรรบกวนหิ้งห้อย

นอกจากนั้นก็ไม่ควรทำสิ่งที่เป็นกรรบกวนผู้อยู่อาศัยบริเวณดังกล่าวด้วยนะคะ เพราะถ้าเขารำคาญขึ้นมาเขาอาจจะตัดต้นลำพูทิ้งทำให้หิ้งห้อยไม่มีที่อยู่ก็ได้คะ

บรรณานุกรม

- สุทัศน์ ยกส้าน. (2558). สารพัดสัตว์โลก. กรุงเทพฯ: สารคดี.
- สมหมาย ชื่นราม. หิ่งห้อย. สืบค้นเมื่อวันที่ 28 กรกฎาคม 2555, จาก <http://www.ezathai.org/knowledge04.html>
- ห้องสมุด อพ.สธ.. หิ่งห้อย (Firefly). สืบค้นเมื่อวันที่ 20 กรกฎาคม 2555, จาก <http://www.rspg.org/firefly/ff1.htm>
- หิ่งห้อย. สืบค้นเมื่อวันที่ 11 สิงหาคม 2555, จาก <http://atcloud.com/stories/69012>
- สุทธิพงษ์ พงษ์วร. การเรืองแสงของหิ่งห้อย. สืบค้นเมื่อวันที่ 11 สิงหาคม 2555, <http://biology.ipst.ac.th/index.php/article-year-2545/122-2009-12-21-10-35-28.html>

บรรณานุกรมภาพ

- (1) หิ่งห้อย. สืบค้นเมื่อวันที่ 4 สิงหาคม 2555, จาก <http://biology.ipst.ac.th/index.php/article-year-2545/122-2009-12-21-10-35-28.html>
- (2) ขนาดของหิ่งห้อย. สืบค้นเมื่อวันที่ 4 สิงหาคม 2555, จาก <http://biology.ipst.ac.th/index.php/article-year-2545/122-2009-12-21-10-35-28.html>
- (3) หิ่งห้อย. สืบค้นเมื่อวันที่ 4 สิงหาคม 2555, จาก <http://atcloud.com/stories/69012>
- (4) ครูภาทิพ. (2551). ต้นลำพูริมคลอง. สืบค้นเมื่อวันที่ 11 สิงหาคม 2555, จาก <http://www.st.ac.th/resources/bang/longbang5.htm>
- (5) ชีระศักดิ์ เอียบเจริญ. (2553). ต้นลำแพน. สืบค้นเมื่อวันที่ 11 สิงหาคม 2555, จาก <http://market.onlineoops.com/20343>
- (6) Canary. (2551). ต้นโพธิ์ทะเล. สืบค้นเมื่อวันที่ 11 สิงหาคม 2555, จาก <http://www.oknation.net/blog/print.php?id=305169>
- (7) Calla Lily. (2553). ต้นแสม. สืบค้นเมื่อวันที่ 11 สิงหาคม 2555, จาก <http://www.bloggang.com/mainblog.php?id=calalily&month=22-01-2010&group=1&gblog=24>
- (8) กรมปศุสัตว์. (2555). ต้นสาकु(Sago palm). สืบค้นเมื่อวันที่ 11 สิงหาคม 2555, จาก <http://www.bansuanporpeang.com/node/1092>
- (9) ดีเค. (2553). ต้นเหียงอกปลาหม้อ. สืบค้นเมื่อวันที่ 11 สิงหาคม 2555, จาก http://nstru.blogspot.com/2010/12/blog-post_25
- (10) พิสุทธิ เอกอำนาจ. (2555). *Peroptyx malacca* – male form Trat 2. สืบค้นเมื่อวันที่ 11 สิงหาคม 2555, จาก <http://www.malaeng.com/blog/?cat=49>
- (11) Tomtam . (2553). ล่องเรือรอบเกาะลัด. สืบค้นเมื่อวันที่ 11 สิงหาคม 2555, จาก <http://www.aggie.local.net/webboard/index.php?action=insert&catid=0&ans=tomtamtam&topicnum=124&htm=117&idans=440&num=4&ref=0117-1>
- (12) เกาะช้าง สะดุดตา. (2555). ชมหิ่งห้อย คลองอ่าวพร้าว. สืบค้นเมื่อวันที่ 11 สิงหาคม 2555, จาก <http://kohchang.sadoodta.com/travel/wallpaper>
- (13) wicsir. (2551). รุ่งอรุณริมคลองหน้าที่พัก. สืบค้นเมื่อวันที่ 11 สิงหาคม 2555, จาก <http://www.bloggang.com/mainblog.php?id=travelsomewhere&month=28-10-2008&group=40&gblog=4>
- (14) Sitcomthai. (2555). คลองบางเจริญ. สืบค้นเมื่อวันที่ 11 สิงหาคม 2555, จาก <http://www.bloggang.com/viewdiary.php?id=sitcom&month=09-2010&date=17&group=32&gblog=105>
- (15) ธงชัย เปาอินทร์. (2555). ต้นไม้ป่าชายเลนที่หนาแน่น ดูมีพลัง. สืบค้นเมื่อวันที่ 11 สิงหาคม 2555, จาก <http://www.thongthailand.com/articles/>
- (16) การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย. (2553). อุโมงค์ต้นจาก ในคลองร้อยสาย. สืบค้นเมื่อวันที่ 11 สิงหาคม 2555, จาก <http://thai.tourismthailand.org>
- (17) หิ่งห้อย. สืบค้นเมื่อวันที่ 4 สิงหาคม 2555, จาก <http://atcloud.com/stories/69012>